

ปัญหาการรวมเกาหลี

(พ.ศ. 2530-2533)

นายเศรษฐพันธ์ กระจ่างวงศ์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2535

ISBN 974-579-868-1

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

THE PROBLEMS OF KOREAN REUNIFICATION

(1987-1990)

Mr. Sedthapandh Krajangwongs

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts

Department of International Relations

Graduate School

Chulalongkorn University

1992

ISBN 974-579-868-1

หัวข้อวิทยานิพนธ์

ปัญหาการรวมเกาหลี (พ.ศ. 2530-2533)

โดย

นายเศรษฐพันธ์ กระจ่างวงษ์

ภาควิชา

ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

อาจารย์ที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์ ดร. วินิตา ศุภรเสพย์

รองศาสตราจารย์ ดร. ดำรงค์ ฐานดี

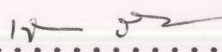

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบริหารธุรกิจ

.....
(ศาสตราจารย์ ดร. ถาวร วิษกรวิทย์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

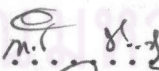
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....
(ศาสตราจารย์ ดร. เขียน ชีระวิทย์)

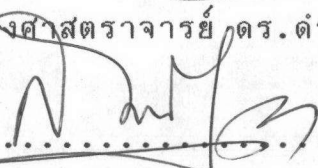
ประธานกรรมการ

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร. วินิตา ศุภรเสพย์)

อาจารย์ที่ปรึกษา

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร. ดำรงค์ ฐานดี)

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร. สมพงษ์ ชูมาก)

กรรมการ

พิมพ์ต้นฉบับบทความวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

เศรษฐพันธ์ กระจำวงศ์ : ปัญหาการรวมเกาหลี (พ.ศ.2530 - 2533) (THE PROBLEMS OF KOREAN REUNIFICATION : 1987 - 1990) อ.ที่ปรึกษา : รศ.ดร.วินิตา ศุกรเสพย์ , รศ.ดร.ดำรงค์ ฐานดี , 286 หน้า. ISBN 974-579-868-1

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาปัญหาการรวมประเทศเกาหลี ในช่วงปีพ.ศ.2530 - 2533 ซึ่งเป็นยุคแห่งการสิ้นสุดของสงครามเย็น อันเป็นระยะเวลาที่สหประชาชาติโลก มีการปรับตัวไปในทางที่ดีขึ้น จนนำไปให้รัฐที่เคยถูกแบ่งแยกออกจากกัน ในสมัยสงครามเย็น ดังเช่น เยอรมนี และเยเมน สามารถรวมประเทศได้ แต่ด้วยเหตุใด คาบสมุทรเกาหลีจึงยังไม่สามารถรวมตัวได้

การศึกษาในที่นี้ จึงมุ่งเน้นไปยังการวิเคราะห์วิวัฒนาการแห่งโครงสร้างภายในของเกาหลีเหนือ และเกาหลีใต้ และนโยบายว่าด้วยการรวมประเทศที่ทั้งสองฝ่ายมีให้แก่กัน ในช่วงเวลาที่กำหนดเป็นขอบเขตในการศึกษา เพื่อวิเคราะห์หาความเกี่ยวพันของโครงสร้างแห่งรัฐเกาหลีเหนือและเกาหลีใต้ ในฐานะที่เป็นปัจจัยก่อให้เกิดนโยบายว่าด้วยการรวมประเทศที่ออกมาในลักษณะขัดแย้งกัน

ผลของการศึกษา พบว่า การกำหนดนโยบายรวมประเทศของเกาหลีเหนือและเกาหลีใต้ มีส่วนสัมพันธ์อย่างเด่นชัดกับความได้เปรียบเสียเปรียบของโครงสร้างภายในของตน กล่าวคือ เกาหลีเหนือ ซึ่งมีความได้เปรียบในเสถียรภาพทางการเมือง กลไกการบังคับบัญชาทางทหาร และเอกภาพในสังคม พยายามกำหนดนโยบายรวมประเทศที่เน้นไปยังการรวมตัวจากการจัดการในประเด็นทางการเมือง การทหาร และพยายามใช้เอกภาพในสังคมในกระบวนการเจรจาต่อรอง ก่อนที่จะพิจารณาเกี่ยวกับความร่วมมือทางเศรษฐกิจ และการให้เสรีภาพในสังคม ในทางตรงกันข้าม เกาหลีใต้ซึ่งมีความได้เปรียบในความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจ และมีสังคมที่เปิดกว้างกว่า ก็พยายามกำหนดนโยบายรวมประเทศที่เริ่มจากการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจ และพยายามส่งเสริมให้มีการพัฒนาเสรีภาพในสังคมก่อนที่จะมีการรวมตัวทางการเมือง

ภาควิชา ..... ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ.....
สาขาวิชา ..... ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ.....
ปีการศึกษา ..... 2534.....

ลายมือชื่อนิติ *ดร.ประทีป ทรัพย์*
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา *ดร.วินิตา ศุกรเสพย์*
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม *ม.ร.ว. ธีระ*

พิมพ์ต้นฉบับบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

SEDTHAPANDH KRAJANGWONGS : THE PROBLEMS OF KOREAN REUNIFICATION

(1987 - 1990) . THESIS ADVISORS.: ASSOC. PROF. VINITA SUKRASEP, Ph.D ,

ASSOC. PROF. DAMRONG THANDEE, Ph.D. 286 PP. ISBN 974-579-868-1

The objective of this thesis is to study the problems of unification of the two Koreas during 1987 - 1990 , which coincides with the end of the Cold War. .The resulting improvement in the international environment led to the reunification of previously divided countries as Germany and Yemen. The question that comes to mind is why there is no unification in the Korean peninsular.

This thesis , therefore , focuses on the analysis of the development of domestic structures in North and South Korea and the conditions each sides set for the reunification as the factors that brought about conflicting policies on reunification.

From this study, it is concluded that the formulation of reunification policies of both North and South Korea has definite linkage with the advantage and disadvantage to the internal structures of respective countries. North Korea which has the advantage of political stability , mechanisms of control of the military and social homogeneity proposed a reunification policy that stresses the political, military and social dimensions of unification in its negotiating process prior to consideration of economic unification. On the contrary, South Korea which has the advantage of economic prosperity and more opened society therefore places her priority on the development of economic cooperation and the promotion of a more opened society before political and military reunification.

ภาควิชา ..... ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ
สาขาวิชา ..... ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ
ปีการศึกษา 2534

ลายมือชื่อนิสิต สุวิมล คุ้มทรัพย์ นพพร วงศ์

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา วิไล อุทราภรณ์

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาพร้อม ก. ฐ.

กิตติกรรมประกาศ

ความสำเร็จของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เกิดขึ้นจากความเมตตากรุณาของคณาจารย์หลายท่าน ที่ต้องขอกล่าวขอบพระคุณมา ณ ที่นี้ เริ่มตั้งแต่ ศาสตราจารย์ ดร.เขียน ชีระวิทย์ ผู้ให้ความกรุณามาเป็นประธานในการสอบ และเป็นแรงบันดาลใจในการทำวิทยานิพนธ์เรื่องนี้ รองศาสตราจารย์ ดร.วินิตา ศุกรเสพย์ อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้สละเวลาให้คำปรึกษาด้านทฤษฎี และแนวการเขียนอย่างดียิ่ง รองศาสตราจารย์ ดร.ดำรงค์ ฐานดี อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ผู้ให้ความช่วยเหลือด้านข้อมูล การใช้ภาษาในการเขียน ตลอดจนให้ข้อคิดเห็นที่มีประโยชน์อย่างดียิ่ง และ รองศาสตราจารย์ ดร.สมพงษ์ ชูมาก อาจารย์กรรมการสอบ ผู้มีความเมตตา และสอนหลักธรรมะให้แก่ผู้เขียนอยู่เสมอ

นอกจากนี้ ผู้เขียนต้องขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.วิภาวรรณ ตูยานนท์ ผู้มีความเอื้ออาทร และให้คำแนะนำในการแปลศัพท์สำนวน จากภาษาต่างประเทศมาเป็นภาษาไทยที่ถูกต้อง รองศาสตราจารย์ ดร.สุพรรณิ ชะโลธร ผู้จัดส่งไปฝึกการจัดทำแผนที่เฉพาะเรื่อง (Thematic Map) ณ กรมแผนที่ทหาร รองศาสตราจารย์ ดร.กฤษมา สนิทวงศ์ ณ อยุธยา ผู้ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการสร้างกรอบ และมุมมอง (Focus) ในงานวิจัย รองศาสตราจารย์ ปานทิพย์ อ้นนวนิช ผู้แนะนำหลักสมาธิในการทำงานวิจัย และอาจารย์สุรชาติ บำรุงสุข ผู้ให้คำแนะนำอันมีประโยชน์ต่าง ๆ หลายประการ

ขอขอบคุณ ห้องสมุด รุ ฟุส ดี. สมิต คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และศูนย์วิจัยเพื่อสันติภาพ และการรวมชาติ แห่งสาธารณรัฐเกาหลี ที่ได้เอื้อเพื่อข้อมูลอันมีประโยชน์ และครอบคลุม เรื่องราวในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ และขอขอบคุณ คุณทวีศักดิ์ ทวีรัตนธรรม คุณสมสุข หินวิมาน คุณอรอนงค์ น้อยวงศ์ คุณพิชิต บุญสุด คุณจุง โย คิม และพี่ ๆ เพื่อน ๆ น้อง ๆ ที่ได้ช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ เป็นอย่างดี

เหนือสิ่งอื่นใด ผู้เขียนต้องกราบขอบพระคุณ นายแพทย์ประเสริฐ กระจ่างวงศ์ และอาจารย์ประณีต กระจ่างวงศ์ ผู้ให้กำลังใจชีวิต กำลังสติปัญญา กำลังกาย กำลังใจ ตลอดจนกำลังทรัพย์ จนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์

สุดท้ายนี้ ขอขอบพระคุณ แผ่นดินไทย มาตุภูมิที่มีบูรณาการ และให้โอกาสในการศึกษาเรื่องราวต่าง ๆ ในโลก

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ญ
สารบัญภาพ	ฉ
สารบัญภาคผนวก	ฉ
บทที่	
1 บทนำ	1
ความนำ	1
แนวทางในการศึกษาปัญหาการรวมเกาหลี	3
แนวความคิดที่ใช้ในการศึกษา	9
ขอบเขตในการศึกษา	14
เหตุผลในการศึกษา	15
สมมติฐานในการศึกษา	15
วัตถุประสงค์ในการศึกษา	16
วิธีการศึกษาค้นคว้า	16
วิธีการนำเสนอ	18
ประโยชน์ที่ได้รับ	19
2 วิวัฒนาการแห่งโครงสร้างภายในและความสัมพันธ์กับ ต่างประเทศของเกาหลีเหนือและเกาหลีใต้	20
วิวัฒนาการของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนเกาหลี (เกาหลีเหนือ)	24
โครงสร้างทางการเมือง	25
โครงสร้างทางเศรษฐกิจ	29
โครงสร้างทางสังคม	33
ความสัมพันธ์กับต่างประเทศ	37

วิวัฒนาการของสาธารณรัฐเกาหลี (เกาหลีใต้)	41
โครงสร้างทางการเมือง	42
โครงสร้างทางเศรษฐกิจ	47
โครงสร้างทางสังคม	50
ความสัมพันธ์กับต่างประเทศ	56
ความเป็นไปในโครงสร้างภายในและความสัมพันธ์กับ ต่างประเทศ เปรียบเทียบระหว่างเกาหลีเหนือ และ เกาหลีใต้	62
3 นโยบายและอุปสรรคในการรวมประเทศสมัยการสิ้นสุดแห่ง สงครามเย็น (พ.ศ. 2530-พ.ศ. 2533)	65
เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในยุคสิ้นสุดสงครามเย็น : ความพยายาม ในการติดต่อเจรจา	66
รูปแบบหลักการรวมประเทศเกาหลี	82
1. หลักการรวมประเทศตามแนวทางของเกาหลีเหนือ	82
2. หลักการรวมประเทศตามแนวทางของเกาหลีใต้..	85
อุปสรรคที่ขัดขวางการรวมประเทศ	89
1. กองกำลังทหารสหรัฐอเมริกในเกาหลีใต้	91
2. การเชื่อมรบรวมระหว่างสหรัฐและเกาหลีใต้	93
3. แนวก้าแพงกันเขตปลอดทหารของเกาหลีใต้	94
4. กฎหมายความมั่นคงแห่งชาติของเกาหลีใต้	96
5. การก่อการร้ายของเกาหลีเหนือ	97
6. อุโมงค์ลอดใต้เขตปลอดทหาร	99
7. นักโทษการเมืองในเกาหลี	100
8. กองกำลังแห่งชาติในคาบสมุทรเกาหลี	103
9. อาวุธนิวเคลียร์ในคาบสมุทรเกาหลี	105
ผลแห่งความพยายามในการรวมชาติที่เกิดขึ้น	107

4	โครงสร้างแห่งรัฐเกาหลี : ปัจจัยสำคัญในปัญหาการรวมประเทศ	110
	1. โครงสร้างทางการเมืองและการทหารกับนโยบายการรวมประเทศ	111
	2. โครงสร้างทางเศรษฐกิจ และทรัพยากรกับนโยบายการรวมประเทศ	122
	3. โครงสร้างทางสังคมกับนโยบายรวมประเทศ	131
	4. อิทธิพลของวิวัฒนาการทางภาษาและวัฒนธรรมกับการเจรจา รวมประเทศ	138
	สรุปเปรียบเทียบแนวนโยบายการรวมประเทศกับมูลเหตุจากโครงสร้างภายในของเกาหลีเหนือและเกาหลีใต้...	150
5	ปัญหาการรวมเกาหลีกับแนวโน้มในอนาคต	153
	สรุปผลการศึกษาปัญหาการรวมเกาหลี	153
	ความร่วมมือ : ลู่ทางสู่บูรณาการในอนาคต	159
	แนวโน้มในอนาคตของปัญหาการรวมเกาหลี	164
	บทส่งท้าย	176
	บรรณานุกรม	177
	ภาคผนวก	188
	ประวัติผู้เขียน	286

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
3.1 ตารางแสดงข้อเสนอในการเจรจาระดับรัฐบาลของ เกาหลีเหนือและเกาหลีใต้ ในปี 2533	80
3.2 ตารางแสดงปริมาณกำลังทหารของเกาหลีเหนือ และ เกาหลีใต้ (สถิติปี 2531)	103
3.3 ตารางเปรียบเทียบข้อเสนอในการเจรจาระดับรัฐบาล ของเกาหลีในปี 2533	107
4.1 ตารางเปรียบเทียบข้อมูลทางเศรษฐกิจของเกาหลีเหนือ และเกาหลีใต้ (สถิติ ปี 2532)	123
4.2 ตารางแสดงปริมาณทรัพยากรแร่ธาตุสำคัญในคาบสมุทร เกาหลี (สถิติ ปี 2530)	125
4.3 ตารางแสดงปริมาณพื้นที่และความหนาแน่นของประชากร ในเกาหลีเหนือ และเกาหลีใต้ (สถิติปี 2533)	126
4.4 ตารางแสดงลำดับความสำคัญของข้อเสนอที่สัมพันธ์กับ ความได้เปรียบ เสียเปรียบของโครงสร้างภายในของ เกาหลีเหนือ และเกาหลีใต้	136
4.5 ตารางแสดงตัวอย่างการอ่านออกเสียงคำบางคำในภาษา เกาหลีของเกาหลีเหนือ และเกาหลีใต้	145
5.1 ตารางแสดงเงื่อนไขการรวมตัว 4 ประการของ คาร์ล ดอยซ์ กับสภาพการณ์ในคาบสมุทรเกาหลี	154
5.2 ตารางแสดงปัจจัยสำคัญสำคัญการรวมตัว 4 ประการ ของ บรูซ รัสเซีท กับสภาพการณ์ในคาบสมุทรเกาหลี	155
5.3 ตารางแสดงเครื่องบ่งชี้ระดับของการรวมตัว 10 ประการ ของ ฟิลิป เจคอบ กับสภาพการณ์ในคาบสมุทรเกาหลี	157

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
2.1	23
2.2	27
2.3	60
3.1	90
4.1	139
4.2	151

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญภาคผนวก

ภาคผนวก	หน้า
ก. ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนเกาหลี (เกาหลีเหนือ) และสาธารณรัฐเกาหลี (เกาหลีใต้)	189
ข. การเมืองเกาหลีใต้ สมัยสาธารณรัฐที่ 1 ถึง สาธารณรัฐที่ 5	192
ค. การเลือกตั้งประธานาธิบดีในเกาหลีใต้ในปี 2530	200
ง. การแต่งตั้งคณะรัฐมนตรีเกาหลีใต้ (19 กุมภาพันธ์ 2531)	204
จ. การปรับปรุงคณะรัฐมนตรีเกาหลีใต้ ครั้งที่ 1 (5 ธันวาคม 2531)	209
ฉ. การปรับปรุงคณะรัฐมนตรีเกาหลีใต้ ครั้งที่ 2 (17 มีนาคม 2533)	214
ช. เหตุการณ์ไม่สงบในเกาหลีใต้กับประธานาธิบดีโรห์ แท วู	219
ซ. รายนามประเทศที่เข้าร่วมการแข่งขันกีฬาโอลิมปิกครั้งที่ 21 พ.ศ. 2531 ณ กรุงโซล ประเทศเกาหลีใต้	227
ณ. The First Round of South-North High-Level Official Talk	231
ญ. The Second Round of South-North High-Level Official Talk	240
ด. The Third Round of South-North High-Level Official Talk	270
ฉ. ภาพสำคัญเกี่ยวกับปัญหาการรวมเกาหลี	278
ข. Hand in Hand Official'88 Seoul Olympic Song	285